

Tájékoztató

GYERMEKI ÉS SZÜLŐI JOGOKRÓL, KÖTELESSÉGEKRŐL

KI A GYERMEK?

Gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.

GYERMEKI JOGOK VÉDELME

- A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.
- Az állam feladata, hogy megtegye a megfelelő intézkedéseket arra, hogy a gyermek jogai érvényre jussanak.
- A gyermek alkotmányos jogainak védelmét az állampolgári jogok országgyűlési biztosa segíti.
- A gyermekjogi képviselő segíti a gyermeket jogai megismerésében és érvényesítésében.
- A szociális védelem intézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenképp felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.
- A gyermekek jogait megkülönböztetés nélkül, a gyermeknek vagy szüleinek, vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképzetlensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül kell biztosítani.

Jogorvoslat

- Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a kötelességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy alapvető jogai megsértése esetén bíróságnál és törvényben meghatározott más szerveknél eljárást kezdeményezzen.

A GYERMEK JOGAI

- Minden gyermeknek veleszületett joga van az életre.
- A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.
- A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez.
- A gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el, például akkor, ha a szülők durván kezelik vagy elhanyagolják

gyermeküket, illetőleg ha különválva élnek és dönteni kell a gyermek elhelyezéséről. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

- A mindkét szülőjétől vagy ezek egyikétől külön élő gyermeknek joga van ahhoz, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tartson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenek felett álló érdekével ellenkezik.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével kapcsolatot tartson abban az esetben is, ha a szülők különböző államokban élnek.
- Minden olyan gyermeknek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére.
- A gyermeknek joga van – örökbefogadó családban vagy más, családot pótló ellátás formájában – a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodást helyettesítő védelemhez.
- Ha törvény másként nem rendelkezik, a gyermeknek a szülő felügyeleti joga megszűnése esetén is joga van származása, vér szerinti családja megismeréséhez és – a vér szerinti család beleegyezése mellett – a kapcsolattartáshoz.
- Biztosítani kell, hogy örökbefogadásnál a gyermek mindenek felett álló érdeke érvényesüljön.
- A gyermeknek joga van ahhoz, megvédjék az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás — ideértve a nemi erőszakot is — bármilyen formájától.
- A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön.
- A gyermeknek joga van a gazdasági kizsákmányolás elleni védelemhez. A gyermek nem kényszeríthető semmiféle kockázattal járó, iskoláztatását veszélyeztető, egészségére, fizikai, szellemi, lelki, erkölcsi vagy társadalmi fejlődésére ártalmas munkára.
- A gyermeket nem szabad elrabolni, eladni vagy vele kereskedni.
- A gyermeket nem lehet törvényellenesen külföldre utaztatni és ott-tartani.
- A gyermek nem vethető alá kegyetlen, embertelen, megalázó testi fenyegetésnek, büntetésnek vagy bánásmódnak
- Minden gyermeknek joga van a szociális biztonsághoz, a társadalombiztosítás juttatásaihoz.
- Minden gyermeknek joga van olyan életszínvonalhoz, amely lehetővé teszi a testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődését.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy hozzájusson a különböző hazai és nemzetközi forrásokból származó tájékoztatáshoz és anyagokhoz, azokhoz, amelyek szociális, szellemi és erkölcsi jóléte előmozdítását, valamint fizikai és szellemi egészségét szolgálják.
- A gyermeknek joga van az oktatáshoz.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a médiában fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző műsorokhoz hozzáférjen.
- A gyermeknek joga van a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhöz és szórakoztató tevékenységekhez, ahhoz, hogy szabadon részt vehessen a kulturális és művészeti életben.
- A nemzetiségi, vallási és nyelvi kisebbségek, az említett kisebbséghez tartozó gyermeknek joga van arra, hogy saját kulturális életét élje, vallását gyakorolja, illetőleg saját nyelvét használja.
- Tiszteletben kell tartani a gyermek jogát a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadságra.
- A gyermeknek joga van a szabad véleménynyilvánításhoz, valamint arra, hogy véleményét korára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére tekintettel figyelembe vegyék.
- Tiszteletben kell tartani a gyermek egyesülési és békés gyülekezési jogát.

A SPECIÁLIS SZÜKSÉGLETŰ GYERMEK JOGAI

- A gyermeknek joga van a lehető legjobb egészségi állapothoz, valamint ahhoz, hogy orvosi ellátásban és gyógyító-nevelésben részesülhessen.
- A szellemileg vagy testileg fogyatékos gyermeknek emberi méltóságát biztosító, önfenntartását előmozdító, a közösségi életben való tevékeny részvételét lehetővé tevő, teljes és tisztességes életet kell élnie.
- A fogyatékos gyermeknek joga van a különleges gondozáshoz.
- A fogyatékos, tartósan beteg gyermeknek joga van a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátáshoz.

A GYERMEK KÖTELESSÉGEI

- A gondozása és nevelése érdekében szülőjével vagy más törvényes képviselőjével, gondozójával együttműködjön,
- A képességeinek megfelelően tegyen eleget tanulmányi kötelezettségének,
- Tartózkodjék az egészségét károsító életmód gyakorlásától és az egészségét károsító szerek használatától.

A SZÜLŐ JOGAI, KÖTELESSÉGEI

- A felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg, adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul – különösen a lakhatást, étkezést, ruházattal való ellátást –, valamint az oktatásához és az egészségügyi ellátásához való hozzájutást biztosítsa. Ezeket cselekedeteikben mindenekelőtt a gyermek mindenek felett álló érdekének kell vezetnie.
- A gyermek szülője jogosult arra, hogy a gyermeke nevelkedését segítő ellátásokról tájékoztatást, a reá háruló felelősség gyakorlásához, a neveléséhez segítséget kapjon.
 - A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák.
 - A szülőknél közös a felelősségük a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért.
 - Tiszteletben kell tartani a szülőknél vagy, adott esetben a helyi szokás szerint, a nagycsaládnak vagy a közösségnek, a gyámoknak vagy más, a gyermekért törvényesen felelős személyeknek azt a felelősségét, jogát és kötelességét, hogy a gyermeknek a jogai gyakorlásához, képességei fejlettségének megfelelően, iránymutatást és tanácsokat adjanak.
 - A gyermek szülője – ha törvény másként nem rendelkezik – jogosult és köteles gyermekét annak személyi és vagyoni ügyeiben képviselni.
 - A gyermek szülője köteles gyermekével együttműködni, és emberi méltóságát tiszteletben tartani.
 - Köteles gyermekét az őt érintő kérdésekről tájékoztatni, véleményét figyelembe venni.
 - Köteles gyermekének jogai gyakorlásához iránymutatást, tanácsot és segítséget adni,
 - Köteles gyermeke jogainak érvényesítése érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni,
 - Köteles a gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel és szervekkel, továbbá a hatóságokkal együttműködni.
- Az átmeneti nevelésbe vett gyermek szülője jogosult és köteles a gyermeke gondozását ellátó személyekkel, intézményekkel – a nevelés érdekében – együttműködni, gyermekével – törvényben meghatározott módon – kapcsolatot tartani.

Felhasznált jogszabályok:

- 1991. évi LXIV. Törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. November 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1949. évi XX. Törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya